

„Kustbon“ 1 kord nädalas
Kadrioru loss,
Tallinna Eesti Muuseum

SIIN

SP 22 19546

TIDNING FÖR SVENSKARNA I ESTLAND

Sjunde årg.

No 42/43

Prenumerationspris:

Helt år Emk. 200:-
1/2 " " 100:-

I Sverige:

Helt år . . . Kr. 4:-
1/2 " . . . " 2:-

I Finland:

Helt år Fmk. 30:-
1/2 " " 15:-

Utkommer
alla onsdagar

Utgivare:
Svenska Folkförbundet

Redaktör: N. Blees
Riddaregat. 9, Reval. ☉

Annonspris:

2 mark per mm.

I Sverige:

5 öre per mm.

I Finland:

30 penni per mm.
För annons, som införes
10 eller flere ggr
räknas 20% rabatt.

26 nov.

1924

Till våra läsare.

Enligt vad vi sist meddelade i Kustbon skulle det i år icke mer utkomma något nummer av tidningen förrän till julen. Emellertid se vi oss nu i stånd att utgiva även detta nummer. Det var av ekonomiska skäl, vi voro tvungna att minska numerantalet under årets sista kvartal. Nu har det dock yppats möjligheter, och ser därför också detta numers dags ljus. Därom ävensom om tidningens planer för 1925 skrives närmare längre fram. Redaktionen vill göra allt vad på den ankommer och vad i dess förmåga står för att någorlunda kunna tillfredsställa läsarna. Dessa senare borde därför också icke uraktlåta att fullgöra sina skyldigheter mot tidningen. Vi måste gemensamt hjälpas åt även i de strävanden som tidningen gjort till sina.

Redaktionen.

Gustav Adolfsdagen i svenskbygderna.

Gustav Adolfsdagen har numer börjat firas allmänt även i Estlands svenskbygder. Det är glädjande att höra, huru unga och

gamla överallt samlas för att fira hjältekonungens minne. Med nöje få vi här införa nedanstående skildringar och meddelanden, som tala för sig själva:

Ormsö.

Gustav Adolfsminnet firades i år såväl i kyrkan som i Kärrslätts bönhus. Redan söndagen den 2 november på e. m. var en särskild gudstjänst anordnad i kyrkan, varvid också kollekt upptogs till byggandet av reformationsminneskyrkan i Reval. — På torsdagskvällen den 6 november hölls den egentliga Gustav Adolfsfesten i Kärrslätt, anordnad av Sv. Odlingens Vänner här på ön. Det stora bönhuset var fullsatt av människor, t. o. m. från långt avlägsna byar, och kraftigt ljud psalmsången: "Vår Gud är oss en väldig borg."

Pastor Klasson inledde med bön och talade sedan om Gustav Adolfs betydelse för vår evangeliska frihet. Några av kyrkokörens medlemmar sjöngo därpå under S. O. V. s. ordförandes ledning tvåstämmigt en för tillfället lämplig sång om Gustav Adolf. — Därefter skulle den nitiske svensketskampen Anders

Häggbloom läsa Gustav Adolfs taj till rikets ständer, och pastor Klasson passade därvid på att inledningsvis inflika några ord om de fyra stånden i Sveriges riksdag på den tiden. Adeln motsvarade, sade han, våra baroner, fastän icke fullt så härsklysten och hänsynslös som de. Och prästerna — ja, de äro sig lika i Sverige som i Estland: "prästsäcken är bottenlös." Borgarna, städernas ämbetsmän och hantverkare, är en folkgrupp, som Estlands svenskar har haft föga att göra med. Så det gamla hederliga bondeståndet, som alltid kännetecknas av samma id och redbarhet, var man träffar på bönder. Därpå läste Häggbloom det gripande avskedstalet, som nämndes härovan.

Sedan var det hela mycket omväxlande. Fru Klasson sjöng en Davids psalm, ackompanjerad av värnarna lärarinna, frök. Heldring. Och lärarinnan i Kärrslätt, frök. Kivaremees, föredrog dikten "Ett sammanträffande" om Gustav Adolf och Luther. Så sjöngs unisont hjältekonungens psalm: "Förfäras ej, du lilla hop". Åter lät kyrkokören höra sig i Runebergs vackra psalm: "Bevara

Gud vårt fosterland". Sedan talade f. d. läraren Alfr. Hammerman några tankvärda ord om Gustaf Adolfs förhållande till bönderna i Estland, hur han skyddade dem för adelns och ämbetsmännens orättvisa skattepalagor, så att esterna t. ex. säga därom: "den goda svenska tiden". Ingen glömmet den kungen, sade han, en tysk bildhuggare t. o. m. har huggit den döde konungens bild i sten.

Äntligen kom det efterlängtnade kaffet. Serveringen gav ett par tusen Emk. i ren behållning till S. O. V: s kassa. Så sjöngo vi alla av hjärtans lust flera gånger en sång, som blivit ett slags nationalsång på vår ö: "Här är den bygden, som fäderna röjde". Därpå blev det en riktig skolstund. Vår pastor lärde oss texten till: "Sverige — — fosterland", och pastorskan övade in melodien, så att alla till sist sjöngo med under stark känsla: — "Du land, där våra barn en gång få bo och våra fäder sova under kyrkohällen" — men vi menade förstas "Ormselände", som det heter på vårt eget språk. Därefter gav pastorn tillkänna, att nu skulle glansnumret komma, vår lärarinna från Runö, fröken Hollingers, skulle framföra det. Hon höll också ett välformat anförande om trohet. — Kärrslättsbon Johan Hörnström sade så några hjärtliga ord om vad han kände, då han fick se inte mindre än 8 hästskjutsar från Hullo komma körande i en rad — alla ungdomar — till mötesplatsen. Då, tillade han, kom jag att tänka på att en fattades: Hullo pojken Johan Liljebäck, som stupade vid Estlands södra gränstad i kamp för Ormsö och hela Estlands befrielse ur förtryckarens klor, f. ö. den ende Ormsöbo som föll i estniska frihetskriget.

Till sist påminde en av de gamla om innehållet i Davidspsalmen, som sjungits: "Förlåter eder icke uppå furstar de kunna intet hjälpa"

— utan förtrösta på Gud! Också Gustaf Adolf böjde sina knän i bön till honom. Efter bön och psalmsång sjöng kören stämmingsfullt "Rysk vespersång".

Och borta från hörnet nere vid dörren hördes en viskning: "Ett sådant möte har det inte förr varit på Ormsö".

Kanhända han hade rätt, som talade så. Det tyckte också

En som hörde på.

Gustaf Adolfsdagen i Rickholtz.

Det var Gustaf Adolfsdag igen. Genom affischer var allmänheten inbjuden till Höbring skolhus till ett samkäm.

De unga ur byn hade gjort allehanda förberedelser. Det skulle bjudas på sång och annat som fordrade övning.

På den bestämda dagen var allt färdigt ordnat i skolhuset snart efter middagen. Högst uppe stod ett långt dukat kaffebord. Kopparna stodo uppradade på den skinande rena bordduken, medan en blommande krukväxt som stod mitt på bordet skulle vara till litet prydnad.

Efter en timmes väntan hade en skara ungdomar samlats. Skaran var inte just så stor, men så var det inte heller något storartat, som kunde bjudas på. Förutom att väderleken var dålig. Något om dagens betydelse skulle sägas och sjungas.

Hur festlig blev dock icke stämningen efter sången "Vår Gud är oss en väldig borg", några enkla ord om guldkungen och därefter den stämmingsfulla sången av pojarna "Vid Lützen" samt deklamation.

Efter kaffet som dracks under glatt samspråk utauktionerades det kvarblivna veterbrödet. Då det är så långt till staden så är veterbrödet en kost som sällan vankas och därför smakar det då desto bättre. Veterbrödet tog också snart slut. Inkomsten var tillräcklig och därför tack till alla glada givare. Även tack till alla,

som vänligt medverkade. Det blev en päökning i kassan för den nya orgeln till skolan. Nog dröjer det än en tid, innan den är där om inte igen en liknande päökning kommer.

En som var med.

Gustaf Adolfsdagen vid Rågö folkskola firades med föredrag om dagens betydelse av läraren J. Pöhl samt sång och deklamation av barnen.

Festligheterna avslutades med lekar.

J. P.

Gustaf Adolfsdagen i Vichterpal

firades i år här den 7 nov. för att prosten Petzäll då skulle kunna närvara, ty den 6 nov. kunde han icke komma.

Festen var väl lyckad. Redan på morgonen kommo barnen i sina högtidskläder för att fira hjältekonungens minne. Middagstiden samlades även andra ungdomar. Ett klassrum ordnades till festsal och när allt var undanstökat kom prosten till allas stora glädje. Hans resa från Vasalem hit var nog en mycket besvärlig resa, ty vägarna voro så dåliga. Kl. 5 tiden var festsalen fullsatt, ty folk hade i år samlats mer än vanligt, och festen började med sången. "Vår Gud är oss en väldig borg." Sedan följde föredrag av prosten E. Petzäll, som varmt och innerligt skildrade för oss dagens betydelse och vad Gustav Adolf varit för Estland. Flera sånger sjöngos, såsom "Förfäras ej du lilla hop", och några körsånger av skolbarnen med tillhjälp av unga, svenska Vippalflickor.

Även skolföreståndaren H. Jürman höll tal på estniska om Gustaf Adolfs välgärningar i Estland.

Prosten Petzäll deklamerade "Ett sammanträffande" av P. J. Rosénus. Efter unisont sjungna "Du gamla, du fria" förkunnade prosten ännu något för oss — och det var något om vår lilla sven-

ska skola, som rikssvenskar innerligt äro intresserade av och lovat stödja och hjälpa så vitt möjligt.

Ja, vi kände oss alla så tack samma och glada över den glada festen, och stämningen var så god, att ingen ville sluta.

Lärarynnan bad ock att få framföra sitt och folkets tack till proststen, som hedrat festen med sin närvaro och medverkan och åtagit sig en så svår resa. Ja, måtte proststen även i framtiden besöka oss!

Festen avslutades med bön och sången "Nu tacken Gud allt folk."

K. Hammerman.

Wormsö-Förby.

I höst har torskfisket med krockar nått sin höjdpunkt här i Förby. Hela familjer äro sysselsatta med detta arbete, så att även skolbarnen någon gång skolka. Fångsten tycks vara så pass riklig att man aldrig minns en dylik. Det händer, att man med ett par hundra krockar kan få till 3 pud färskt och mera om morgnarna.

Men vad som gör svårigheter ibland är, att man inte får strömming till brett och mången gång är tvungen att traska landet omkring för att få sådana.

Även i andra byar lär det vara likadana fångster.

G. J.

Förbindelserna mellan Vormsö och Hapsal.

Landsvägarna på Vormsö ha under de senaste åren betydligt förbättrats så att man med undantag av några mindre värdade vägsträckor året runt kan färdas på dem. Även båtsförbindelserna mellan ön och Hapsal har man försökt få förbättrade. Vormsö Kooperativa Handelsförening har i och med anskaffandet av en egen motorbåt synbarligen lyckats lösa frågan om pålitlig, regelbunden och snabb förbindelse. Vid närmare granskning finna vi dock saken vara i en återvänds gränd. Landningsplatserna för båtarna

äro ytterst primitiva. I Syiby kan man knappast tala om lossning av varor eller husdjur. Ännu värre är bryggan i Hosby som nu så pass förfallit, att den i det närmaste är oanvändbar.

Motorbåten "Imatra" som huvudtransportören av passagerare och frakter har under senaste årets lopp gjort en ren förlust på 60 tusen mark. Överhuvudtaget får man anse själva köpet av "Imatra" för allt annat än lyckat; själva motorn är ytterst dålig, senast har man farit med den med aktern före som kräftan; oräkneliga äro de gånger den har fått stå till följd av motorstreck. Andra båten som hållit regelbunden förbindelse är Selin's segelslup. Båten är gammal och vattnet är det som hållit ihop den; han tänker nog sluta upp med den. Återstå endast ett par segelbåtar som uppehållit förbindelsen mera oregelbundet.

Utsikterna äro således allt annat än ljusa. Enda ljuspunkten är den, att Mickelin, som länge seglat på ifrågavarande "trade", har byggt en ny båt som skall förses med både motor och segel. Huru långt han lyckats i motoraffären är ännu obekant men vi få väl hoppas det bästa. Om förlustkontot på föreningens motorbåtsdrift kommer att visa en allt större siffra, kan man taga det för givet, att båten likvideras. En motorbåt kan under våra förhållanden skötas med vinst endast i det fall, om den äges av en privat person. Skall den däremot drivas bara för att tjäna befolkningen med förlust måste den ägas av kommunen eller (vilket som vore rättast) av kretsen. Då skulle den med understöd av poststyrelse och kommun kunna bli en varaktighet.

En landväg har i alla tider ansetts som säkrare och skulle sjövägen bli förkortad om båtsbryggan förlades till Hosby. Denna brygga som redan finns här behöver en ordentlig remont om den skall vara tjänlig för alla

behov. Som det ryktesvis höres, lär regeringen vara villig att bygga bron, och för detta vore kommunen endast att lyckönska.

—n—n.

Svenskarna i kretsen Viék och kretsrådet.

Vår befolkning har ännu inte hunnit få bort den föreställning om överhet, som inrotats genom ryska despotismen. Nu ha vi ett land som styres av folket genom dess ombud. Dessa representanter äro moraliskt förpliktade att uppfylla sina väljares önskemål. Efter ryska våldets fall ha vi kommit under en folkstat och många gånger har befolkningen fått mottaga valsedlar. Dessa ha av en del inlämnats i valurnorna men en större del har av oförstående, likgiltighet eller någon annan orsak icke gjort det. När sedan valen äro överständna tänka varken väljare eller de valda mera på saken. Om detta uttalande inte i alla avseenden är riktigt så är det åtminstone det i många fall. Flertalet av vår befolkning känner till kretsstyrelsen eller rådet under det estniska namnet "Maakonna" samt vet att där sitta herrar i ett fint hus. Dit bruka många gå för att gråta ut sig, om kommunen, läraren eller någon annan trampat en på tårna.

Resultatet blir naturligtvis ej det väntade emedan inrättningen har andra uppgifter att fylla. De mindre likgiltiga för det världsliga livet och mera förstående veta att vid detta "Maakonna" finnes ett råd, som har rätt så stor maktbefogenhet och som av sina 15 medlemmar har en svensk, nämligen hr. Vesterblom. Vid valen, när denna svenska man kom in, voro våra svenska väljare, huru oeniga och splittrade de annars än äro, eniga och visade vad enighet betyder. Nu kan man lätt komma på tanken att väljarna bara ville bli av med valsedlarna, ty efteråt har ingen frågat vad som göres i detta råd eller vad vår repr. gör där. De enstaka

läsare av estn. tidningar veta att det i Vicks kretsrad eller styrelse förekommit s. k. "paanama" saker som i estn. pressen och t. o. m. i riksdagen diskuterats. Nu ville jag härmed uppmana hr. V. som en av hans väljare skriva en berättelse om sin verksamhet i k. rådet så utförlig som vår "Kustbon" det tillåter. Det skulle ha sitt intresse.

En vickssvensk.

Aftonsamkväm.

Det var länge sedan svenskar i Reval sist hade ett aftonsamkväm. Nu blir det ett sådant i tyska Hilfsküche, Lilla Rosekransgat. 10, söndagen den 30 nov. kl. 8 e. m. Bl. a. kommer fru Ingrid Lindquist-Melosch att hålla ett föredrag om Erik Axel Karlfeldt. Vi vilja därför uppmana revalssvenskarna att talrikt besöka detta aftonsamkväm.

Förby-Vormsö.

Gustaf Adolfsdagen, den 6 nov., hölls festligt i Förby skola. Utom skolbarnen hade även äldre intresserad ungdom samlats i skolhuset. Festen börjades med den välbekanta "Modersmålets sång." Därefter höll läraren G. ett rätt långt anförande över dagens betydelse. Sedan sjöngos några sånger på tre stämmor av skolbarnen, med äldre ungdoms tillhjälp, vilka klingade så vackert, att man länge kommer att minnas det.

Tack till de äldre flickorna, som välvilligt hjälpte till och därigenom gävo samkvämet en festlig prägel.

På slutet fingo skolbarnen även timlig undfägnad i kaffe och vetebrod.

Efter tre timmars samvaro gick var och en nöjd och glad hem till sitt igen.

G. J.

Den gångna veckan.

För att på något sätt försona partierna i riksdagen, som hela tiden stått i ett mycket spant förhållande till varandra har man beslutat omvälja parlamentets presi-

dium. Jordbrukarna, som icke äro med i regeringen, ha såsom det största partiet gjort anspråk på talmansposten, men ha sedan lovat nöja sig med förste vice talmansplatsen, som innehades av soialdemokraterna. I denna punkt har man enats. Jordbrukarna erhålla två platser i presidiet, vice talmannen och vice sekreteraren få vara ur deras led. Då detta skrives, är saken icke riktigt klar ännu, men så mycket torde vara klart, att jordbrukaren general Soots blir nästa mannen efter Jaan Tönnisson.

Den s. k. "149" kommunistprocessen har sedan f. d. riksdagsmannen Tomp, som inför domstolen "uppfordrade" församlingen till riksomstörtningsarbete, dömts till döden gått lugnare och de åklagade ha uppfört sig hyggligare. Enligt vittnens utsago har kommunisternas plan varit att så småningom spela republiken Estland i Rysslands händer. Med anledning av Tomps död har man i Petersburg ställt till skandaler utanför estniska konsulatets hus.

Till krigsminister har utsetts löjtnant H. Kurwits, bosatt i Dorpat. Det håller på bli ny krigsministerkris, ty tidningarna ha hämtat i dagen mindre angenäma saker om den nyutvalde ministern, som kort före sin utnämning, för mindre vackert uppförande haft med polisen att göra.

Jordbruksministern har av regeringen begärt 350 miljoner lån för jordbrukarna. Lånet skulle huvudsakligen anslås för anskaffande av kraftfoder, konstgödsel och utsäde.

Utlandet.

I England har det blivit ändrade förhållanden i politiskt avseende. Baldvins politik är en helt annan än MacDonalds, även utlandspolitiken. Och det kan också hända att Englands nuvarande regering icke erkänner beslutet i Genève angående skiljedomen och världsskyddet. Brit-

HANSA

STOCKHOLM

Eget kapital

Kr. 6.000.000

FÖRSÄKRINGSRÖRELSE

Avdelningskontor i REVAL:

S. Karja tän. 9.

tiska regeringen vill först grundligt granska protokollet.

Utom andra länder underhandlar numer även Frankrike med Tyskland angående handelsavtal, men Tyskland vill icke gå in på den höga tullavgiften, som Frankrike inkräver för från Tyskland importerade varor. Frankrike har nämligen tagit 26% av varornas värde och lagt det till skadeståndskostnaderna.

I många länder är det regeringsskriser. Således har i Österrike Seipels kabinett avgått, i Polen ha nyligen 4 nya ministrar tillsatts och i Finland har Ingmanska koalitionsregeringen trätt tillbaka.

I Kina, där det varit inre uppror, är det nu tillfällig vapenvila.

Kyrkliga tillkännagivanden.

St. Mikael's kyrka.

l. sönd. i Ady.

Högmässa med nattvardsgång kl. 10.30. Fred. d. 28. i kyrkans sacristia kommuni-onsandaktsstund kl. 7 e. m., varvid anmälan till nattvardsgången kan ske.

Söndagsskola kl. 12 med äldre avdelningen.

Penningkurser.

Revals börs.

25 nov. 1924.

1 dollar	378	376
1 pund	1730	1744
100 rentmark.	8900	9000
100 Fmk.	938	946
100 sv. kr.	10000	10100
estkrona.	100	—

Estlandssvenskarnas

Kalender 1925

har utkommit och erhålles på Ridaregatan 3 och 9 samt på Sjömanshemmet, Sjöpromenaden 7, i bygderna hos ombudsmännen.

Dr. Lydia Riesenkampff-Lindström

läkare för lung- och invärtes sjukdomar.

Mottagning dagligen 9—10, 4—5

Lergatan 16 (Säue tän. 16).

HAPSAL.

Söndagen den 30 november
kl. 8 e. m. anordnas av "S. O. V."

svenskt aftonsamkväm

i "Hilfsküches" lokal, Lilla Rosenkransgatan 10, med föredrag av fru Ingrid Melosch, körsång, gymnastikuppvisning, musik och teservering.

Inträdesavgiften frivillig.

Alla välkomna!

Önskas köpa.

Ågångarna 1903, 1904, 1905, 1909, 1910, 1911, 1913, 1914, 1917, 1921, 1922, 1923 av svenskarnas almanacka samt fotografier (folktyper och landskap) från Ormsö, Nuckö, Odensholm, Rickholtz, Rågöarna, Nargö och Runö köpsas av

Redaktör
Werner Ödegård
Hudiksvall, Sverige.

„Framåt“

anordnar söndagen den 7 december kl. 6 e. m. ett

samkväm

på gamla svenska skolan, Ridaregat. 3, med omväxlande program och teservering.

Inkomsten går som julgåva till våra fattiga.

Alla välkomna!

Medlemmar

i Svenska Odlingens Vänner
uppmanas vänligen avbetala

sina

medlemsavgifter

för 1924,

de medlemmar nämligen som
ännu icke erlagt avgifterna,

alla torsdagar

kl. 6—8

å Riddaregatan 3.

Medlemmar i St.-Mikaels
församling uppmanas härmed
avbetala

kyrkoskatten

för 1924.

H. BLEES
kyrkokassör

Datschigat. 1

Svenskar, köpen alltid Edra va-
ror från Svenska affären **FLORA**
i Hapsal, där Ni kan få dem
billigare än i någon annan af-
fär. För lärare 10% rabatt på
skolmaterial.

M. Gottkampf.

S. O. V:s

lånebibliotek

på Riddaregatan 3 är

numer öppet

torsdagar kl. 6— $\frac{1}{2}$ 8 e.m.,

märk kl. 6— $\frac{1}{2}$ 8.

En god hjälp att lära känna Est-
land och svenska förhållanden där ger

Lärobok i Estlands geografi,

översatt till svenska av N. Linderstam.
med tillägg av J. Blees.

Boken finns till salu på Riddare-
gatan 3, Reval.

Priset, beroende på om boken är
inbunden eller häftad, med eller utan
tillägg varierar mellan Kr. 1:50
och 0:75.

Affärsmän, föreningar och även
privata böra

annonsera

i Kustbon.

Billig matsal

i Hapsal, Karjagatan 18 i
Kappers hus,

rekommenderas